

Η προσφορά της Ορθόδοξης Εκκλησίας μέσα από τους Διαθρησκειακούς Διαλόγους

/ Πεμπτούσια

Οι Χριστιανοί είναι μέλη της Εκκλησίας του Χριστού. Τι σημαίνει, όμως, κάποιος να είναι μέλος της Εκκλησίας του Χριστού, δηλαδή του Σώματος του Θεανθρώπου; Σημαίνει ότι βαπτιζόμενος αρχικά στο όνομα του Χριστού, αναγεννιέται, εγκαταλείπει τον παλιό άνθρωπο της αμαρτίας, «...τα πρότερα απενίψατο πάντα διά του βαπτίσματος»[1], και είναι ενδεδυμένος το Χριστό[2]. Ο ενδυσάμενος το Χριστό ενώνεται με Αυτόν σε μία υπαρξιακή σχέση: συσταύρωση και συνέγερση με το Χριστό, σημαίνει συζεί με Αυτόν, όχι ως δύο χωριστές, παράπλευρες και παράλληλες ζωές, αλλά ως μία ζωή, στην οποία η ζωή του Χριστού ενώνεται μυστικά με τη ζωή του συσταυρωθέντος με Εκείνον[3].

Πηγή:<http://www.waccglobal.org/>

Ο άνθρωπος, ο οποίος έχει «νου Χριστού»[4], σκέπτεται, ζει και πράττει όπως ο Χριστός[5]. Η πίστη του είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη ζωή του.

Περπατώντας πάνω στα βήματα του Χριστού, οφείλει να έχει αγάπη προς τον πλησίον του. Το πρόσωπο του πλησίον του σύμφωνα με την παραβολή του Καλού Σαμαρείτη δεν είναι ο οικείος του, ο ομόθρησκός του, ο ομοεθνής του αλλά και ο οποιοσδήποτε ξένος. Ο άνθρωπος είναι εικόνα του Θεού και κάθε άνθρωπος είναι αδελφός ή αδελφή του[6]. Μέσα από την παραβολή του Καλού Σαμαρείτη[7], δίδαξε, ότι ο πλησίον μας πρέπει να γίνεται αποδέκτης της αγάπης μας, της καλοσύνης και του σεβασμού μας.

Αυτή τη στάση δε φαίνεται να τη συμμερίζονται κάποιοι οπαδοί άλλων θρησκειών. Άλλωστε είναι γνωστοί οι διωγμοί και οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν αιώνες τώρα οι ιεραπόστολοι και οι πιστοί των διαφόρων χριστιανικών ομολογιών από τους φανατισμένους οπαδούς παραδοσιακών θρησκειών σε χώρες κυρίως της Ασίας και της Αφρικής, αλλά και η έξαρση του θρησκευτικού και ιδιαίτερα του ισλαμικού φανατισμού των τελευταίων δεκαετιών που αποτελεί σοβαρή απειλή για την παγκόσμια ειρήνη[8].

Ο φανατισμός στη θρησκεία είναι το εμπόδιο για έναν πραγματικό και ειλικρινή διαθρησκειακό διάλογο. Ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός απειλεί να συρρικνώσει τον πλούτο της εκάστοτε θρησκευτικής παράδοσης. Κατά συνέπεια η πίστη μπορεί να μεταστοιχειωθεί σε επιθετικό φανατισμό. Η βία και ο φόβος των φανατικών κάθε θρησκείας δηλητηριάζουν τη συνύπαρξη των πιστών των διαφόρων θρησκειών, και θέτουν υπό αμφισβήτηση το δικαίωμα της ελεύθερης θρησκευτικής έκφρασης.

Οι χριστιανοί, λοιπόν, και μάλιστα οι Ορθόδοξοι δε θα πρέπει να φοβούνται να μετέχουν και να συμμετέχουν σε ένα διαθρησκειακό διάλογο, αρκεί να γνωρίζουν ότι αυτό δε θα πρέπει σε καμία περίπτωση να σημαίνει παραχάραξη των δογμάτων μας ούτε, όμως, όσων μας κληροδότησε ο Χριστός, οι Απόστολοι, οι Άγιοι Πατέρες και γενικότερα η παράδοση της Εκκλησίας μας. Στο σημείο αυτό, οι επικριτές της συμμετοχής των Ορθοδόξων στους διαθρησκειακούς διαλόγους επισημαίνουν ότι με τη συμμετοχή των εκπροσώπων της Ορθοδοξίας στους διαλόγους αυτούς γίνεται προσπάθεια αλλοίωσης της Ορθόδοξης διδασκαλίας και Παράδοσης. Χαρακτηριστικά αναφέρουν ότι δεν πρέπει να «διαγράψουμε» κάτι από τη θεολογική ιστορία μας προκειμένου να έρθουμε πιο κοντά με τις άλλες θρησκείες[9].

Ο παραπάνω φόβος των κληρικών και θεολόγων της ελλαδικής Ορθόδοξης Εκκλησίας είναι τελείως ανυπόστατος, γιατί όπως υποστηρίζει ο καθηγητής Γ. Μαρτζέλος: «Όσοι Ορθόδοξοι είναι αντίθετοι με τις διαθρησκειακές αυτές πρωτοβουλίες, φοβούμενοι το ενδεχόμενο του συγκρητισμού και της σταδιακής αλλοίωσης του ορθοδόξου φρονήματος μέσω της συμμετοχής των Ορθοδόξων

στις Διαθρησκειακές αυτές Συναντήσεις. Οι φόβοι αυτοί είναι τελείως αδικαιολόγητοι, γιατί όλες οι Ορθόδοξες Εκκλησίες που συμμετέχουν στις Συναντήσεις αυτές επιδεικνύουν ιδιαίτερη ευαισθησία για τη διαφύλαξη της ορθοδόξου πίστεως από τον κίνδυνο του συγκρητισμού»[10].

Προς επίρρωση των όσων γράφει ο καθηγητής αναφέρουμε χαρακτηριστικά, «όταν κατά την Ζ΄ Γενική Συνέλευση του ΠΣΕ στην Καμπέρρα (1991) έγινε προσπάθεια να συνδυασθεί η χριστιανική διδασκαλία για το Άγιο Πνεύμα με τις ανιμιστικές και πανθεϊστικές αντιλήψεις των λαών κυρίως της βορειοανατολικής Ασίας[11], οι Ορθόδοξοι εξέφρασαν την έντονη αντίθεσή τους σε οποιοδήποτε συγκρητιστικό συμβιβασμό εις βάρος της χριστιανικής πίστεως. Όπως ανέφεραν χαρακτηριστικά:

«Ο μεταξύ των Εκκλησιών διάλογος επί τω τέλει της ενότητος όλων των Χριστιανών δύναται και πρέπει να επεκταθή και εις διάλογον μετ' άλλων θρησκευτικών παραδόσεων. Οι Ορθόδοξοι έχουν μίαν μακράν εμπειρίαν σχέσεων μετά μελών ετέρων θρησκευμάτων. Ο σεβασμός προς την ανθρωπίνην φύσιν των άλλων και τας ειλικρινείς αυτών πεποιθήσεις απαιτεί ηυξημένας προσπάθειας προς κατανόησιν και ειρηνικάς σχέσεις και, όπου είναι δυνατόν και κατάλληλον, προς συνεργασίαν εις τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος. Τούτο όμως ουδόλως σημαίνει ότι αι Χριστιανικαί Εκκλησίαι, ενεργοποιούμεναι δια των διαφόρων φορέων του ΠΣΕ, θα έπρεπε να συμβιβάζωνται όσον αφορά εις τας κεντρικάς Χριστιανικάς αυτών πεποιθήσεις. Οι Ορθόδοξοι φρονούν ότι οιοσδήποτε συγκρητιστικός συμβιβασμός εις τας δραστηριότητας του ΠΣΕ είναι αδόκιμος και έρχεται εις αντίφασιν προς τας κεντρικάς θέσεις και τους σκοπούς της οικουμενικής προσπάθειας... Ο διάλογος με άλλα θρησκεύματα δεν θα έπρεπε να αλλοιώση την ταυτότητα του ΠΣΕ ως συμβουλίου Χριστιανικών Εκκλησιών»[12],[13].

Κατά συνέπεια, από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι η συμμετοχή των Ορθοδόξων στους Διαθρησκειακούς Διαλόγους είναι επιβεβλημένη, αρκεί όσοι αντιπροσωπεύουν τον Ορθόδοξο κλήρο και λαό να έχουν πάντα κατά νου, ότι η ειρηνική συνύπαρξη και ο σεβασμός των πιστών των διαφόρων θρησκείων δεν πρέπει να βασίζεται σε καμία «έκπτωση» της ορθόδοξης παράδοσης, της ορθόδοξης διδασκαλίας και των δογμάτων της Εκκλησίας μας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στη σημερινή εποχή οι Διαθρησκειακοί Διάλογοι είναι το μέσο για να υπάρξει αμοιβαία εμπιστοσύνη, συνομιλία και ειλικρινή ανταλλαγή των εμπειριών της πίστεως ή των κοινών προβληματισμών των εκπροσώπων των διαφόρων θρησκείων, για την ειρηνική συνύπαρξη των πιστών των θρησκείων. Στόχος των διαθρησκειακών λόγων είναι η εξάλειψη του θρησκευτικού φανατισμού και των

όσων εκείνων δημιουργεί, όπως τρομοκρατία. Ο διάλογος είναι αυθεντική μορφή χριστιανικής μαρτυρίας, αφού το δρόμο του διαλόγου τον έδειξε ο ίδιος ο Χριστός. Ως χριστιανοί δεν πρέπει να φοβόμαστε τη συμμετοχή μας σε τέτοιου είδους διαλόγους. Άλλωστε το Άγιο Πνεύμα φροντίζει πάντοτε η Εκκλησία Του να μένει σταθερή στην εν Χριστώ αποκαλυφθείσα πίστη. Ο διαθρησκειακός διάλογος, λοιπόν, αποτελεί προϋπόθεση της χριστιανικής μας αυτοσυνειδησίας. Κλείνουμε με τα λόγια του καθηγητή Σάββα Αγουρίδη. Εκείνος αναφερόμενος στο διαθρησκειακό διάλογο υπογράμμισε: «Οποιαδήποτε συζήτηση για τη ανάγκη της προσέγγισης των θρησκειών πρέπει να ξεκινάει από ρεαλιστική βάση• πρέπει να ξέρουμε που ακριβώς βρισκόμαστε στην εκτίμησή μας ο ένας για τον άλλο. Η προσέγγιση ... αν ξεκινήσει από τη ρεαλιστική βάση: τι είναι αλήθεια και τι είναι προκατάληψη στην εικόνα που έχει η μια θρησκεία για την άλλη. Το έργο αυτό έχει δυσκολίες αλλά ο προορισμός και το συμφέρον του ανθρώπου είναι να αγωνίζεται για την αλήθεια»[14].

[1] Ιωάννου Χρυσοστόμου, *Λόγος προς Στελέχιον και περί κατανύξεως*, PG 47, 421AB.

[2] «Όσοι εις Χριστόν εβαπτίσθητε, Χριστόν ενεδύσασθε», Γαλ. 3,27.

[3] Γαλ. 3, 19. Πρβλ. Γ. Γαλίτη, «Νόμος και Χάρις», *Διακονία και Λόγος*, χαριστήριο τόμος προς τιμήν του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος Χριστοδούλου, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2004, σσ. 39-51, σ. 48.

[4] Α Κορ. 2,16.

[5] Ιωάννου Χρυσοστόμου, *Εις την Α΄ προς Κορινθίους, Ζ΄*, PG 61, 62BC: «Τουτέστι, πνευματικόν, θείον, ουδέν ανθρωπινον έχοντα».

[6] Αναστάσιος Γιαννουλάτος, Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας, «Facing People of Other Faiths», *Greek Orthodox Theological Review*, 38, 1-4 (1993), 140.

[7] Π. Βασιλειάδης -Ι. Βρία, *Ορθόδοξη Χριστιανική Μαρτυρία*, εκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1989, σελ.156.

[8] Γ. Μαρτζέλος, «Ορθοδοξία και Διαθρησκειακός Διάλογος», users.auth.gr/martzelo/index.files/docs/84.doc (2013)

[9] Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα ότι « στην 1η Γενική Συνέλευση του Παγκόσμιου Συμβουλίου των Εκκλησιών στο Amsterdam το 1948 καταδικάστηκε ο

αντισημιτισμός, ενώ στην 4η Γενική Συνέλευση το 1961 στο Νέο Δελχί προχώρησε σε μια πράξη μέγιστης σημασίας, δηλ. στην άρνηση της αποδοχής του χαρακτηρισμού των εβραίων συλλογικώς ως θεοκτόνων και αποφάνθηκε ότι στη χριστιανική διδασκαλία τα ιστορικά γεγονότα τα οποία οδήγησαν στην σταύρωση, θα πρέπει να παρουσιάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην επιρρίπτουν την ευθύνη στον ιουδαϊκό λαό, αλλά πρόκειται για μια ευθύνη η οποία ανήκει σε όλη την ανθρωπότητα και όχι σε μια φυλή, ή μια κοινότητα» Β. Σταυρίδης, *Ιστορία της Οικουμενικής Κινήσεως*, Εκδ. Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη 1996, σελ.504.

[10] Βλ. σχετικά Γ. Δ. Μαρτζέλου, *Ορθόδοξο δόγμα και θεολογικός προβληματισμός. Μελετήματα δογματικής θεολογίας Α΄*, Εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 122κ.ε.

[11] Βλ. σχετικά Γ. Δ. Μαρτζέλου, *Ορθόδοξο δόγμα και θεολογικός προβληματισμός. Μελετήματα δογματικής θεολογίας Α΄*, Εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 133 κ.ε. και G. Martzelos, «Theologischer Animismus und orthodoxe Pneumatologie», στο «*Πορευθέντες...*». *Χαριστήριος Τόμος προς τιμήν του Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου (Γιαννουλάτου)*, Εκδ. Αρμός, Αθήνα 1997, σ. 127 κ.ε.

[12] Βλ. «“Αι Ορθόδοξοι Εκκλησΐαι και το ΠΣΕ”: Έκθεση της Διορθοδόξου Συσκέψεως Ορθοδόξων και Ορθοδόξων μη Χαλκηδονίων Εκκλησιών – μελών του ΠΣΕ», στο Γ. Ν. Λαιμόπουλου, *Η Ζ΄ Γενική Συνέλευση του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών (Καμπέρρα, Φεβρουάριος 1991): Χρονικό – Κείμενα – Αξιολογήσεις*, Εκδ. «Τέρτιος», Κατερίνη 1992, σ. 100 εξ.

[13] Γ. Μαρτζέλος, «Ορθοδοξία και Διαθρησκειακός Διάλογος», users.auth.gr/martzelo/index.files/docs/84.doc (2013). Συναφώς βλ. Ιουστίνος Κεφαλούρος: «Διαθρησκειακές Προσεγγίσεις: Από τον Πατριάρχη Αθηναγόρα Α΄ ως τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο Α΄», Εισήγηση στο Διεθνές Διαθρησκειακό Συμπόσιο με θέμα: Ορθόδοξη προσέγγιση για μια θεολογία των θρησκειών (2013).

[14] Σ. Αγουρίδης, *Οράματα και Πράγματα*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2010, σ. 226-227.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγουρίδης, Σ., *Οράματα και Πράγματα*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2010.
- Αρτέμη, Ε., «Το μυστήριο της θείας ενανθρωπήσεως σε δύο διαλόγους, “Περί της ενανθρωπήσεως του Μονογενούς” και “Ότι εις ο Χριστός”, του αγίου Κυρίλλου Αλεξανδρείας», *Εκκλησιαστικός Φάρος*, τ. ΟΕ (2004), 145-277.

- Αρτέμη, Ε., «Η εν χρόνω κατά σάρκα γέννηση του Υιού του Θεού», δημοσίευση στο διαδικτυακό τόπο: «Αντιαιρετικό Εγκόλπιο», (2009) http://egolpion.com/gennhsh_yiou.el.aspx.
- Αρτέμη, Ε., «The rejection of the term Theotokos by Nestorius Constantinople and the refutation of his teaching by Cyril of Alexandria», στο *Γρηγόριος Παλαμάς* 845 (2012) 153-177.
- Βασιλειάδη, Π. και Βρια, Ι., *Ορθόδοξη Χριστιανική Μαρτυρία*, εκδ. Τέριος, Κατερίνη 1989.
- Γαλίτη, Γ., «Νόμος καί Χάρις», *Διακονία καί Λόγος*, χαριστήριο τόμος προς τιμήν του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος Χριστοδούλου, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2004, σσ. 39-51
- Γιαννουλάτου, Α., αρχιεπίσκοπος Αλβανίας, «Facing People of Other Faiths», *Greek Orthodox Theological Review*, 38, 1-4 (1993), 140
- Γιαννουλάτου, Α., αρχιεπ. Αλβανίας, *Παγκοσμιότητα και Ορθοδοξία*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2001.
- Γκίντενς, Α., *Ο κόσμος των ραγδαίων αλλαγών. Πως επιδρά η παγκοσμιοποίηση στη ζωή μας*, μτφρ. Κ. Δ. Γεώργα, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2001.
- Ιγνατίου Αντιοχείας, *Προς Μαγνησιείς Ι*, PG 5, 713A.
- Ιωάννου Χρυσοστόμου, *Λόγος προς Στελέχιον και περί κατανύξεως*, PG 47, 421AB.
- Καινή Διαθήκη, έκδ. Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 1999.
- Κεφαλούρου, Ι., : «Διαθρησκειακές Προσεγγίσεις: Από τον Πατριάρχη Αθηναγόρα Α΄ ως τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο Α΄», Εισήγηση στο Διεθνές Διαθρησκειακό Συμπόσιο με θέμα: Ορθόδοξη προσέγγιση για μια θεολογία των θρησκειών (2013).
- Κούτσα, Σ. Π., Μητρ. Ν. Σμύρνης, «Το νόημα της Ορθοδοξίας μας. Ομιλία του Σεβ. Μητροπολίτη Νέας Σμύρνης κ. Συμεών την Κυριακή της Ορθοδοξίας», http://www.oodegr.com/oode/orthod/genika/noima_orthod_1.htm (2012).
- Λαιμόπουλου, Γ. Ν., *Η Ζ΄ Γενική Συνέλευση του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών (Καμπέρρα, Φεβρουάριος 1991): Χρονικό - Κείμενα - Αξιολογήσεις*, εκδ. «Τέριος», Κατερίνη 1992
- Μαρτζέλου, Γ. Δ., *Ορθόδοξο δόγμα και θεολογικός προβληματισμός. Μελετήματα δογματικής θεολογίας Α΄*, Εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1993.
- Martzelos, G., «Theologischer Animismus und orthodoxe Pneumatologie», στο «Πορευθέντες...». *Χαριστήριο Τόμος προς τιμήν του Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου (Γιαννουλάτου)*, Εκδ. Αρμός, Αθήνα 1997.
- Μαρτζέλου, Γ. Δ., «Ορθοδοξία και Διαθρησκειακός Διάλογος», users.auth.gr/martzelo/index.files/docs/84.doc (2013)

- Μεταλληνού, Γ., (πρωτοπρ.), ομ. Καθηγητή Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, «Ορθόδοξη Οικουμενικότητα και Παγκοσμιοποίηση» <http://www.impantokratoros.gr/B505BE3B.el.aspx> (2012)
- Μοναχού Σεραφείμ, «Οικουμενισμός», *Θεοδορμία Α΄* (2012), 138-151.
- Μπασδέκη, Α., *Εμείς και οι άλλοι. Η Ορθόδοξη Εκκλησία και οι άλλες Εκκλησίες και Ομολογίες. Τι μας ενώνει και τι μας χωρίζει*, εκδ. Κ. Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2012.
- Σταυρίδη, Β., *Ιστορία της Οικουμενικής Κινήσεως*, εκδ. Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη 1996.
- Ζιάκα, Α., «Ο Διαθρησκειακός Διάλογος και η Χριστιανική Μαρτυρία στο πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Θεολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης: Η συμβολή του καθηγητή Πέτρου Βασιλειάδη», <http://blogs.auth.gr/moschosg/2013/01/21/o-diaθρησκειακός-dιάλογος-και-η-χριστι> (2013)